HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

וסיפא איצטריכא ליה פושטין ומקפלין ומניחין תחת ראשיהם: פושטין ומקפלין ומניחין אותן תחת ראשיהן: ט) א) שמעת מינה בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן אמר רב פפא לא תימא תחת ראשיהן אלא אימא כנגד ראשיהן אמר רב משרשיא שמעת מינה תפילין מן הצד שפיר דמי הכי נמי מסתברא דכנגד ראשיהן דאי סלקא דעתך תחת ראשיהן ותיפוק לי משום כלאים דהא איכא אבנט ונהי נמי דניתנו ליהנות בהן הא מתהני מכלאים ג הניחא למ"ד אבנטו של כהן גדול (א) (בשאר ימות השנה) [א] זה הוא אבנטו של כהן הדיוט אלא למאן דאמר אבנטו של כ"ג לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט מאי איכא למימר וכי תימא כלאים בלבישה והעלאה הוא דאסור בהצעה שרי והתניא ג) 1א לא יעלה עליך אבל אתה מותר להציעו תחתיך אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תיכרך נימא אחת על בשרו וכ"ת דמפסיק ליה מידי ביני ביני והאמר ר"ש בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי אמר רבי משום קהלא קדישא שבירושלים באפי' עשר מצעות זו על גב זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהן אלא לאו שמע מינה גכנגד ראשיהן שמע מינה רב אשי אמר ט לעולם תחת ראשיהן והא קא מתהני מכלאים בגדי כהונה קשין הן דכי הא דאמר ה רב הונא בריה דר' יהושע האי נמטא גמדא דנרש שריא ת"ש בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור ובמקדש הבין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה מותר מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן ש"מ ובמדינה לא והתניא בעשרים וחמשה [בטבת] יום הר גרזים [הוא] דלא למספד יום שבקשו כותיים את בית אלהינו מאלכסנדרוס מוקדון להחריבו ונתנו להם באו והודיעו את שמעון הצדיק מה עשה לבש בגדי כהונה ונתעטף בבגדי כהונה ומיקירי ישראל עמו ואבוקות של אור בידיהן וכל הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכים מצד זה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר אמר להם מי הללו אמרו לו יהודים שמרדו בך כיון שהגיע לאנטיפטרס זרחה חמה ופגעו זה בזה כיון שראה לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו אמרו לו מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי אמר להם למה באתם אמרו אפשר בית שמתפללים בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב יתעוך עובדי כוכבים להחריבו אמר להם מי הללו אמרו לו כותיים הללו שעומדים לפניך אמר להם הרי הם מסורין בידיכם מיד נקבום בעקביהם ותלאום בזנבי סוסיהם והיו מגררין אותן על הקוצים ועל הברקנים עד שהגיעו להר גרזים כיון שהגיעו להר גריזים חרשוהו וזרעוהו כרשינין כדרך שבקשו לעשות לבית אלהינו ואותו היום עשאוהו יו"ט אי בעית אימא ראויין לבגדי כהונה ואי בעית אימא 2עת לעשות לה' הפרו תורתך: חזן הכנסת נוטל ספר תורה: ש"מ יחולקין כבוד לתלמיד במקום הרב אמר אביי כולה משום כבודו דכ"ג היא: וכהן גדול עומד: מכלל זשהוא יושב והא אנן קתנן

אין

וסיפא איצטריך ליה. שינה דנקט משום דבעי לאשמועינן שמותר ליתנן תחת ראשיהן ותו לא איכפת לן אם יפיח מאחר שפושטן: **כנגד ראשיהן.** אצל ראשיהן: **שמע מיניה.** מדמותר להניחן אצלו לא חייש לשמא יפיח: **תפילין מן הצד.** להניחן אצלו כשהוא ישן: **הניחא.** האי דלא חייש לכלאים למאן דאמר אבנטו של כהן גדול ביום הכפורים שהוא של בוץ זהו אבנטו של הדיוט כל ימות השנה ואין כלאים בבגדי כהן הדיוט שפיר: **לא זהו וכו'.** דשל הדיוט כל השנה של כלאים: **קשים הן.** ואינן מחממין לפיכך אין בהן משום כלאים: **נמטא.** לבד ט) פלטר"א בלע"ז: **גמדא.** קשה: **שרי.** אין בו משום כלאים דהעלאה דומיא דלבישה דאית בה הנאת חימום הוא דאיתסר: **למדינה אסור.** שנוהג בה דרך חול: **הר גריזים.** מקום מושבן של כותים: **עת לעשות לה'.** כשבא עת לעשות דבר לשמו של מקום מותר להפר בו תורה: **לתלמיד במקום הרב.** לראש הכנסת ולסגן בפני כהן גדול ואינו כממעט כבוד הרב: **כולה משום כבודו דכהן גדול.** מראין אותו שיש שררות הרבה למטה ממנו אבל בעלמא אין חולקין:

אין

בא לו. **תפילין מן הצד שריין.** פירש רש"י ולא חיישינן שמא יישן בהן ויפיח אבל בפ"ק דתמיד (דף כז.) מפרש טעמא אחרינא דלא חיישינן דילמא מגנדר ונפל עלייהו ואיכא בזיון תפילין: **אלא** למאן דאמר לא זהו אבנטו של כהן הדיוט מאי איכא למימר. אע"ג דפלוגתא דתנאי היא בפרק קמא (דף יב.) הוא רוצה ליישב מתניתין דפ"ק דתמיד (דף כה:) ההיא דמקפלין ומניחין תחת ראשיהן אליבא דכולי עלמא: **קשין** הן. תימה א"כ מאי היא דאמר בפ"ק דערכין (דף ג.) יהכל חייבין בכלאים כהנים לוים וישראלים ופריך פשיטא ומשני כהנים איצטריך ליה סד"א הואיל ואישתרי לגבייהו כלאים בעבודה שלא בעידן עבודה נמי לישתרו קמ"ל וכו' והשתא כיון דקשין הן לא אישתרו כלאים לגבייהו ותירץ ר"ת דלבישה והעלאה דהוו דאורייתא אסירי אפילו בקשין אבל הצעה דמדרבנן לא גזרו בקשין ולא כפרש"י שפירש קשין הן ומותרין בלבישה והעלאה ובספ"ק דיום טוב (דף יד:) דתנן משלחין בי"ט כלאים ופריך כלאים למאי חזו ומשני בקשין מיירי נמי בהצעה ואם תאמר והצעה היכי שרי והא כיון דהוו כלאים דאורייתא לענין לבישה והעלאה ליתסרו אפי' למוכרו לעובד כוכבים כדתניא י) (בתוספת' דכלאים (פרק ה)) הבגד שאבד בו כלאים הרי זה לא ימכרנו לעובד כוכבים ולא יעשנו מרדעת לחמור וכל שכן להציע תחתיו יש לומר ההיא איירי דווקא באבד וחיישינן שמא יקרע בגדו ויחזור ויתפרנו על גבי בגדו כדאמר במס' ע"ז (דף לג.) גבי נודות העובדי כוכבים שאסור לעשות מהן שטיחין לחמור שמא יבקע נודו ויחזור ויתפרנו על גב נודו אבל אם היו הכלאים ניכרים מותר כדתנן במסכת כלאים (פ"ט משנה ד) תכריכי המת ומרדעת החמור אין בהם משום כלאים ואם תאמר והאמר הכא אפי' י' מצעות זו על גבי זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהם וכן קשה אהא דתנן במסכת כלאים (פ"ט משנה ג) הכרים והכסתות אין בהם משום כלאים וי"ל דבמצעות שייך כריכה להכי חיישינן שמא תכרך לו נימא אבל במרדעת החמור ובכרים וכסתות לא שכיחא שתיכרך נימא ולהכי לא גזרו מיהו אם בשרו נוגע בהן אסור כדתנא בהדיא גבי כרים וכסתות ובלבד שלא יהא בשרו נוגע בהן והוא הדין במרדעת ובלבישה והעלאה אסירי בכל ענין ואף על פי שאין בשרו נוגע בהן כדתנן לא יתן אדם מרדעת של כלאים על כתיפו אפי' להוציא זבל ומה שהשיב ר"י להר"ר שמעון מיניל"א על אותם קוסט פורפיטיי"ש שיש בהן כלאי בגדים ומוכין של נמר אע"פ שהבגדים שעליהן הן של פשתן יש להתיר כדאיתא בספ"ק דבילה (דף טו. ושם) לשון ר"י: **בגדי** כהונה **היוצא** בהן **למדינה אסור.** וכן משמע בפרק האיש מקדש (קדושין דף נד.) דאפי' בעזרה אסור לכתחילה ללובשן שלא לצורך עבודה דקאמר בגדי כהונה אין בהן מעילה לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת פי' שיוכלו להזהר להסירן מיד אחר עבודה ומשמע הא לכתחילה ללובשן אסור דבזה אפשר להזהר וא"ת הא אמרינן בפרק האומר בקידושין (דף סו.) גבי ינאי המלך הקם להם בציץ שבין עיניך אלמא שמותר להניחו אפילו חוץ למקדש וליכא למימר דמיד נזרקה בו מינות דהתם משמע דאכתי לא נזרקה בו מינות עד בתר הכי דקאמר ותורה שבכתב מה תהא עליה ולא אמר נמי התורה שבעל פה ומיהו למאן דאמר (לעיל ז:) דווקא עודהו על מצחו מרצה יכול להניחו כל שעה ואור"ת דלכולי עלמא יכול להניחו כל שעה מדכתיב ביה והיה על מצחו תמיד (שמות כח) ואף על גב דאיצטריך לדרשא אחריתי לעיל בפרק קמא (דף ז:) שלא יסיח דעתו ממנו ושמא יש לומר מדכתיב תרי זימני והיה על מצח אהרן והיה על מצחו נפקא ויותר היה נראה לומר דשלא כדין עשה שהניח הציץ מיהו הכא לא הוה מצי לאכוחי דנזרקה בו מינות שכפר בכל התורה שבעל פה עד בתר הכי דדייק מדלא קאמר אלא תורה שבכתב מה תהא עליה:

אין

מסורת הש"ס

א) [תמיד כז. ע"ש], ב) [תמיד כז: ע"ש] לעיל ו. יב. חולין קלח., ג) [תמיד כז:] ביצה יד:, ד) [ביצה טו.], ה) בע"י ותנן להם רשות, ו) [ב"ב קיט: סוטה מ: מא:], ז) [סוטה שם], ח) [אין זה במשנה בשום מקום והנכון כדאיתא לעיל כה. ובסוטה מ: מא: ובתמיד כז. והאמר מר], ט) [בערוך פירש לבד כווץ וקמיטו והוא קשה], י) [הך מלתא הכל חייבין בכלאים ליתא בערכין ולא בשום מקום בש"ס ודע בתוס' ביצה טו. ד"ה אלא וכו' כתבו הכל חייבין בציצית וכו' ואימא לא לחייבו בציצית וכו' עיין שם והוא הנכון וכ"ה בת"י], כ) [בפסחים מ:],

* * *

תורה אור השלם

1. אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ: ויקרא יט יט
2. עֵת לַעֲשׂוֹת לַייָ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ: תהלים קיט קכו

* * *

גליון הש"ס

גמרא שמעת מינה בגדי כהונה ניתנו ליהנות. עיין פ"א מ"ט דכלים בר"ש: **שם** לעולם תחת ראשיהן. עי' באר שבע סוף הוריות ד"ה אף כליו:

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' הניחא למ"ד אבנטו של כ"ג ביוה"כ זה הוא אבנטו של כהן הדיוט בשאר ימות השנה אלא למ"ד אבנטו של כ"ג ביוה"כ לא זה הוא כצ"ל:

* * *

הגהות הגר"א

[א] גמרא (בשאר ימות השנה) תא"מ:

* * *

לעזי רש"י

פילטר"א. (מצע)-לֶבֶד.

* * *

תוס' ישנים

גמ'. ש"מ תפילין מן הצד שרו. פי' רש"י ולא חיישינן (להפקפה) [להפחה], ולא דק דפ"ק דתמיד [כז, א] מפרש בהדיא טעמא (ולא) [דלא] חיישינן [דילמא] מיגנדר ונפיל עלייהו פי' ואיכא ביזיון שטוכב עליהם. וא"ת היכי פשיט מידי מרב פפא דהא איהו גופיה דחויי מדחי ליה. י"ל דפשיטא ליה הכי מדלא קאמר רב פפא דילמא כנגד ראשיהן. ועוד ד[מ]עיקר מילתיה דרב אשי [ד]היא לפי האמת (ד)פשיטא [ליה ד]כנגד ראשיהן הוא דקאמר. מ"ר. **תיפוק לי משום כלאים.** תימה על מה שפירש רבינו יעקב דכלאים בציצית שהותרו ביום הותרו גם בלילה אף על פי שאין הציצית נוהגת בלילה כדמפרש במנחות פרק התכלת [מ, ב] גבי (טלית) [תכלת] אין בה משום כלאים אפילו בטלית פטורה, ומאי שנא ציצית של כלאים מותר שלא (בתכלת) [במקום מצוה, ועוד קשה דבהתכלת (מג, א)] ובשמעתא קמייתא דערכין [ג, ב] הכל חייבין בציצית בין כהנים לוים וישראלים כו' פשיטא סד"א הואיל ואישתרו כלאים לגבייהו לא ליחייבו קמ"ל דהא דאישתרו בעידן עבודה שלא בעידן עבודה מיהא לא אישתרו. מיהו ההיא לאו קושיא היא דמיירי [ב]בגדי חול דלא אישתרו כלאים כמו שפירש ר"ת, אבל מהך דהכא תיקשי לך. אלא אומר רבינו טלית שהיא עשויה להנאתו בכל שעה שירצה קאמר רחמנא דליעביד בה ציצית ומשתמש בה בכל שעה שירצה, אבל בגדי כהונה אינן [אלא] לצורך עבודה ולכך לא הותרו אלא בשעת עבודה [אבל שלא בשעת עבודה] כגון בהצעה [לא] אבל לבישה במקדש ודאי לא אסרו כדמשמע בשמעתין דדייק לעיל הא הלוכי מהלכי ש"מ ניתנו ליהנות בהם ולא קשיא ליה איסור כלאים עד לבסוף גבי הצעה. וכן שמעון הצדיק שלבש בגדי כהונה במדינה ופריך מיניה על ברייתא דקתני בה במדינה אסור אבל במקדש ניחא ליה דמותר אפילו שלא בעידן עבודה, וכן בסוף תוספתא דכלאים בגדי כהן גדול שיוצא בהן במדינה חייב ובמקדש בין לשרת ובין שלא לשרת פטור מפני שהן ראויין לעבודה וקתני נמי התם בגדי כהונה ובגדי כהן גדול אין בהן משום כלאים, ושלא בעידן עבודה איצטריך למימר הכי, ובמנחות בפרק התכלת [מג, א] ובחולין פרק כל הבשר [קי, ב] דיקדקנו עדיין בפי' ברייתא זו של תוספתא. מ"ר. **ותיפוק לי משום כלאים.** תימה מאי שנא דאיסור כלאים פשיטא ליה דאיכא וגבי מעילה מספקא ליה אי ניתנו ליהנות בהם אי לא, וטעמא דלב ב"ד מתנה עליהם לא שייך הכא לומר שיהו קדושין לחצאין. וי"ל דלאו קדשי ה' נקראו לענין מעילה כיון שניתנו ליהנות בהם דלא ניתנה תורה למלאכי השרת והוו להו בלא מעילה דומיא דקדשים קלים וקדשי מזבח דלא חזו להקרבה לא הן ולא דמיהן. מ"ר. **אלא לאו כנגד ראשיהן ש"מ.** בפ"ק דתמיד [כז, ב] דחי ואיבעית אימא באותם שאין בהן כלאים פי' דלא מיירי באבנט, [illegible] [מנחות מג, א]

עין משפט
נר מצוה

ו א ב מיי' פ"י מהלכות כלאים הלכה יג סמג לאוין רפ"ג טוש"ע י"ד סימן שא סעיף א:

ז ג מיי' פ"ח מהלכות בית הבחירה הלכה ו:

ח ד [מיי' פ"י מהל' כלאים הלכה יג] טוש"ע י"ד סימן שא סעיף ג בהג"ה:

ט ה מיי' פ"ח מהל' כלי המקדש הלכה יא [ופ"י מהל' כלאים הלכה לב וברלב"ד]:

* * *

מוסף רש"י

אבנטו של כהן גדול. ראה לעיל ו א ורש"י ומוסף רש"י שם. **שמא תיכרך נימא אחת.** ויש נימים גדולים וגסים כגון של לופקרין שקורין קו"ט ומחממת במקומה ועובר משום לא תלבש שעטנז, אי נמי נימא בעלמא כיון דעיקר הבגד מהנהו ומחממו מלמטה הויא לה הא לבישה דאית בה הנאה (ביצה יד:). **דמפסיק ליה מידי.** שטוען בגד אחר ביניהם (שם). **אסור לישן עליהן.** מדרבנן (שם). **נמטא.** בגד שקורין פלטר"א בלע"ז, **גמדא.** קשה, כמו (פסחים קיא.) גמוד מסאני, דבר שהוא כווץ נעשה קשה, **דנרש.** מקום, **שריא.** לישיבה, שאינו מחמם (ביצה טו.). **ש"מ חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב.** מדקתני חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת כו' ואין חזן הכנסת נותנה לכ"ג, אלא מכבד את ראש הכנסת בפני הסגן ובפני כ"ג וראש הכנסת מכבד הסגן בפני כ"ג, ש"מ חולקין כבוד לתלמיד, תלמיד קטן חולק כבוד לתלמיד גדול ממנו ואע"פ שהרב שם ואין גנאי לרב, וסתמא כמ"ד חולקין, דפלוגתא היא ביש נוחלין (ב"ב קיט:) גבי בנות צלפחד (סוטה מ:). **כולה משום כבודו דכ"ג היא.** ולעולם אין חולקין והכא כולה משום יקרא דכ"ג הוא שמראה את מעלותיו מעלה למעלה ממעלה (שם).

* * *

רבינו חננאל

והאי דקתני שינה משום סיפא, דקתני פושטין ומקפלין ומניחין אותם תחת ראשיהן. ואמרינן ומינה את שמע דניתנו ליהנות דהא נותנין אותן תחת ראשיהן. ודחינן לא תימא תחת אלא אימא מניחין אותם כנגד ראשיהן ולא ראשיהן עליהן, ש"מ כשם שבגדי קדש מותר לישן כנגדם כך התפלין מותר לישן כנגדם אם הם נתונים לו מן הצד. וברור לן דשינויא דשנינן שינויא הוא, דאי איפשר לישן על בגדי כהונה דאבנט כלאים הוא ומדאורייתא אסור בהעלאה עליו. ומדרבנן אסור להציעו תחתיו ולישן עליו ואפילו י' מצעות זו על זו וכלאים תחתיהן אסור לישב עליהן. כך על זה הדרך סוגיא דשמועה זו סלקא. **ואמר רב אשי** אפי' תימא תחת ראשיהן כיון שהן קשין דהא חוטן כפול ששה אין נימא נשמטת מהן ונכרכת בבשרו כדרב הונא בריה דר' יהושע דאמר (ניטמא) [נימטא] גמדא דנרש שריא. כלומר כיון שהוא קשה מותר לישן עליו (כי הא וקימא לן) [וכי הא קימ"ל]. ת"ש בגדי כהונה היוצא [בהן] למדינה אסור, ובמקדש בין בשעת עבודה ובין שלא בשעת עבודה מותר, מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן ש"מ. ואקשינן ובמדינה אין יוצאין בבגדי כהונה, והתניא כי שמעון הצדיק לבש בגדי כהונה ויצא עד אנטיפטרס אצל אלכסנדרוס. ושנינן לאו בגדי כהונה אלא בגדים חדשים שאינם מקודשים, ולמה קורא אותן בגדי כהונה שהן ראוין לכהונה. **איבעית תימא עת לעשות לה' הפרו תורתיך.** כלומר, עת סכנה הייתה ואין למידין ממנה. **חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת.** ש"מ חולקין כבוד לראש הכנסת שהוא תלמיד במקום כהן גדול הרב. ודחי אביי כולו משום כהן גדול הוא. כלומר, שיהיה ראש הכנסת מחזר לפניו. ובפרק יש נוחלין גרסינן והלכתא אין חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב, ואם חלק ליה רביה חולקין לו. ירושלמי, בכל אתר איתמר הולכין אצל התורה וכה מוליכין את התורה אצלו, אין על ידי שהן אנשים גדולים התורה מתעלה בהם. והא תמן מוליכין אורייתא גבי ריש גלותא. א"ר יוסי בר בון תמן על ידי של זרעו של בית דוד משוקע שם אינון עבדין כמנהג אבהתהון. **וכהן גדול עומד ומקבל וקורא.** ודייקינן מדקתני עומד עכשיו מכלל שהיה יושב, והאמר מר